

Gospodarske novice

Mesečna priloga »Slovenskemu Gospodarju«

Narodni posl. Fr. Zebot:

Izvoz našega vina v Avstrijo.

Da pridelamo v Jugoslaviji mnogo več vina, kakor ga potrebujemo za domače potrebe, tega mi ni treba posebej naglašati. Jugoslavija poseduje nad 200.000 hektarjev vinogradov. Na tej površini se pridelava ob navadni letini v desetletnem povprečju letno nad 4 milijone hektolitrov vina. Od te količine se porabi doma 2 do 2 in pol milijona hektolitrov, ostala dva milijona (ozir. 1 in pol mil.) hl pa ga ostane za izvoz. Če računamo povprečno vrednost tega vina hektoliter samo po 500 dinarjev, znaša letna vrednost za izvoz pripravljenega vina 1 milijardo dinarjev ali 4 milijarde kron.

Vzrok vinske krize.

Ker pa je od preobrata (1919) naprej izvoz naših vin skoro popolnoma izostal in le neznatne količine prodamo v sosednje dežele, ni prav nobeno čudo, ako imamo že 7 let občutno, težko vinsko krizo. Avstrija uvozi letno iz drugih dežel 800.000, do 1 milijon hektolitrov vina. To količino vina so v te kraje pred in med svetovno vojno prodali po večini vinogradniki iz Slovenije. A danes?

Avstrija je na primer leta 1921 uvozila 883.000 hl vina. Iz Madžarske 580.000 hl, iz Italije 226.000 hl, iz Jugoslavije pa samo 9000 hl — devet tisoč. Naslednjega leta je uvoz našega vina v Avstrijo radi nepopolnih šikan, ki jih izvršujejo naše carinske, finančne in politične oblasti na meji, še bolj padel.

Iz števil, ki sem jih tu navedel, je razvidno da je poraba vina v Avstriji precej velika in da so si druge države, posebno Madžarska in Italija vedele priboriti avstrijski vinski trg, tako, da ga danes popolnoma obvladujejo. Če bi Jugoslavija vedela izkoristiti svoj gospodarski položaj, kakor Italija in Madžarska, lahko bi bila deležna na avstrijskem uvozu vina vsaj z dvakratno množino od Italije uvožene količine.

Ko je bila leta 1924 od avgusta do novembra na državnem krmilu v naši državi Davidovič-Korošćeva vlada, je poljedelski minister naš pristaš, dr. Kulovec zahteval, da se naj k trgovinskim pogajanjem z Avstrijo pritegne tudi Slovence — strokovnjake, ne pa same Srbe. Na pritisk ministra dr. Kulovca je bil med drugimi imenovan za svetovalca (eksperta) k trgovinskim pogajanjem odličen slovenski vinogradnik g. Robert Košar od Sv. Bolfenka pri Središču. On je svojo nalogo tudi dobro vršil. Ali, ko je Davidovičeva vlada po krivdi Radičevi in na zahtevo skrivnih nasprotnikov, padla, Slovencev naslednjega leta (1925), ko so se pogajanja končala, niso več klicali. Velike naše nade, da bomo po novi trgovinski pogodbi mogli izvoziti v Avstrijo odlično vino iz Slovenije, so nam splavale po vodi. Po čegavi krivdi? Na to hočem odgovoriti na koncu članka.

Nova trgovinska pogodba z Avstrijo.

Da bodo naši vinogradniki poučeni, kaka določila glede prodaje vina v Avstrijo vsebuje nova trgovinska pogodba z Avstrijo, navajam tozadevne točke. Po tarifni postavki št. 87 av-

strijske carinske tarife (na strani 52 in 53) je glede vina sledeče besedilo:

»Vino in mošt:

v sodih: vina, katera imajo več kot 13% alkohola 30 zlatih kron od 100 kg;

vina brez ozira na vsebino alkohola iz mariborske in ljubljanske oblasti na leto 40.000 hl črnega in rdečega vina in 40.000 hl belega vina 30 zlatih kron od 100 kg.«

Naknadno določilo pravi, da v slučaju, ako bi za izvoz ne bilo dovolj črnega oziroma rdečega vina, da se na mesto tega sme uvoziti več belega vina.

Na videz je izgledalo, da bo res mogoče uvažati iz Slovenije v Avstrijo vseh 80.000 hl vina v času od 16. septembra 1925 do 16. sept. 1926. V polovnjakih po 300 litrov bi 80.000 hl znašalo 24.000 polovnjakov vina. Če bi se moglo prodati v enem letu to količino vina, bi to pomenilo za naše slovenske vinogradnike veliko dobroto. Ali žalibog izvoz oziroma prodaja vina v Avstrijo je skoro onemogočena. — Vprašali me boste: Kako pa to?

Kdo je kriv, da vino ne gre v Avstrijo?

Krivda leži predvsem na beograjski vladi, a deloma tudi na avstrijski.

Avstrijska carina sama na sebi še ne bi bila previsoka, ali Avstrija je poleg carine z vednostjo beograjske vlade naložila na naše vino pri uvozu v Avstrijo neznosno visok prometni davek (Warenumsatzsteuer), kateri znaša 7 in pol odstot. od vrednosti uvoženega vina. A ne samo to. Avstrija je naložila še posebej visoki užitalnski davek in razne doklade na naše vino. Madžari in Italijani so umeli pritiskniti na Avstrijo, da za njihova vina prometni davek in razne doklade niso tako visoke. Tu obtožujemo beograjsko vlado, v kateri so za časa sklepanja te pogodbe sedeli srbski radikali in hrvatski radičevci, da po svojih zastopnikih ni znala čuvati koristi naših vinogradnikov.

Avstrijski gostilničarji in vinski trgovci pa bi kljub carini in raznim dokladam še radi kupovali naša štajerska vina. V Grazu, na Gor. Štajerskem in tudi na Dunaju so ljudje navaženi na naša dobra vina in bi jih radi dražje plačali nego italijanska in madžarska. Ali, ko prihajajo kupci iz Avstrije kupovat na Slovensko Štajersko vina, jih na meji šikanirajo naše oblasti na vse pretege.

Ko sem dne 8. maja v narodni skupščini govoril v imenu našega kluba o tej trgovinski pogodbi, sem z ostrimi besedami očital radikalno-radičevski vladi, da ona mirno trpi, kako razni cariniki, financerji in politična oblast pri nas zavira izvoz vina in tako še pospešuje vinsko krizo. Kar sem govoril, sem tudi vse dokazal. Med drugimi sem navedel slučaje, kako so na primer na Plavcu v svečinski župniji, kamor so prišli vinski kupci iz Graza, Lipnice in Ernovca, cariniki in finančne oblasti preganjale kupce s takimi šikanami, da sedaj nihče več ne pride po vino. Slovenski vinogradniki pa so morali plačevati carinikom silno visoke komisijske stroške, najeti drag avtomobil itd. Avstrijci pravijo: »Imejti vi Jugoslovani vaše vino sami, mi se ne bomo dali od vaših carinikov in financerjev šikanirati in grditi.« Cariniki delajo zapreke tudi pri pošiljanju vinske posode. Značilno, kako naša politična oblast pospešuje vinsko krizo, je sledeči slučaj:

Vinska razstava v St. Ilju.

Vinogradniki severozahodnega dela Slov. gorice in Kozjaka so meseca marca (22. in 23.) priredili v St. Ilju veliko vinsko razstavo in sejem. Razstavili so okoli 400 vrst finih in najfinejših vin. Na razstavo so povabili gostilničarje in vinske trgovce iz cele Avstrije. Razvili so veliko agitacijo. Politična oblast je obljubila, da bo udeležencem iz Avstrije šla na roko in pri prehodu čez mejo ne bo delala zaprek. Ali kakor da bi se sam peklenšček postavil v službo onih, ki pospešujejo pri nas vinsko krizo. Zandermerija in druge oblasti ob naši meji so dobile nalog, da Avstrijcev ne smejo pustiti v St. Ilj brez vizuma, dasiravno je razstavni odbor dobil poprej zagotovilo, da bodo smeli Avstrijci brez vizuma na razstavo. Prvi dan je prišlo iz Špilja blizu 200 avstrijskih vinskih kupcev na mejo, a so morali vsi nazaj, ker jim politična oblast ni dovolila prehoda. Po bliskovito se je po Špilju, Grazu in drugih krajih Avstrije raznesla vest o šikanah na jugoslovanski strani, in vsi vinski kupci so se vrnili in drugi dan sploh niso več prišli, četudi je veliko županstvo naknadno dalo dovoljenje za prestop meje.

Zalostne so te storijske! Vinogradnikom je naložila radikalno-radičevska vlada neznosno visoke davke, vina ne morejo prodati, ali da bi vlada skrbela za to, da bi mogel naš vinogradnik svoje vino spraviti v denar, zato se Radičevci in Radičevci ne zmenijo.

Med govorom v skupščini sem dobil iz Ljubljane od trgovske zbornice sledeči brzojav: »Od 80.000 hl je tekom 6 mesecev izčrpanih samo 3000 hl vina radi raznih manipulativnih težkoč.« Dokaz, da je bila moja kritika upravičena. Minister Krajač me je zvesto poslušal, se mi na koncu zahvalil in izjavil, da bodo moje pritožbe in predloge pri bodočih pogajanjih upoštevali.

Radikalno-radičevska vlada nosi krivdo.

Iz vsega tega, kar sem tu napisal, razvidi vsakdo, da nosi naša vlada glavno krivdo radi vinske krize. Lansko leto, ko so na Dunaju in Semeringu sklepali pogodbo, je bila na krmilu vlada, v kateri so sedeli tudi 4 Radičevi ministri. Ali ti ljudje, ki majo vedno polna usta sladkih obljub za kmeta, se niso zmenili za to, da bi bila pogodba z Avstrijo boljša. Na naše pritožbe so pa imeli gluha ušesa. Vlada, v kateri sedi sedaj tudi Pucelj, je poučena, kako zavirajo cariniki, financerji in politične oblasti promet na meji, a nič ne ukrenejo, da bi se te krivice odpravile.

Edino upanje je, da velja pogodba z Avstrijo samo eno leto. Morda bo prihodnja pogodba bolj na široko odprla vrata na meji za izvoz našega vina v Avstrijo.

Poljedelstvo.

GNOJNICA IN NJE RABA.

Za dobičkonosno pridelovanje poljskih proizvodov in primerno izkoriščanje zemljišča kot nosilca in hranitelja kmetijskih rastlin, je neobhodno potrebno, da se to zemljišče preskrbi in založi s snovmi, koje zamore rastlina izkoristiti v svojo hrano. Razumnega gospodarja stremljenje bo izraženo v tem smislu pravilno